

34 - De eerste samenkomsten met vluchtelingen: enkele richtlijnen

Doelstelling: Vrijwilligers richtlijnen aanreiken voor de interactie met vluchtelingen tijdens de eerste bijeenkomsten.

Om resultaat te halen uit taalcoaching is het belangrijk dat je de taalvaardigheid, het geletterdheidsniveau en de taalverwervingsprioriteiten kent van de vluchtelingen met wie je werkt. Hieronder vind je een aantal richtlijnen.

Hanteer altijd een vriendelijke, behulpzame aanpak die gericht is op hun sterktes. Probeer te voorkomen dat het bepalen van hun niveau van taalvaardigheid en geletterdheid op een examen lijkt of dat de deelnemers het gevoel krijgen dat ze hebben gefaald.

Begin met een eenvoudige conversatie

Het is altijd goed om met een eenvoudig gesprek te beginnen. Als er voldoende tijd is en je denkt dat het past, kun je de vluchtelingen vragen om een stukje voor te lezen en nadien iets neer te schrijven. De schrijfoefening doe je het laatst omdat de meesten zich daarin het meest zelfzeker voelen.

Het is belangrijk rekening te houden met het feit dat sommige vluchtelingen:

- verschillende talen spreken (meertalig zijn),
- een bepaalde taal kunnen spreken, maar niet kunnen schrijven,
- slechts minimaal of geen formeel onderwijs hebben genoten en zich daarom ongemakkelijk kunnen voelen als ze vragen over hun scholing moeten beantwoorden,
- geen onderwijs hebben genoten in hun moedertaal of hoofdtal,
- een hoge graad van geletterdheid kunnen bezitten in hun eigen taal, maar totaal niet vertrouwd zijn met het schriftbeeld van de doeltaal,
- hoogopgeleid zijn.

Ga nooit uit van veronderstellingen

Het is belangrijk dat je zaken als geletterdheid, school-/onderwijservaring, diploma's of beroepservaring **nooit** als vanzelfsprekend beschouwt. Formuleer je vragen dus op een tactvolle manier. Je kunt bijvoorbeeld vragen 'Ben je naar school geweest?' voor je verdere vragen over onderwijs en opleiding stelt. Als er sprake is van enig formeel onderwijs, kan het beperkt zijn tot het lagereschoolniveau of eventueel een onderbroken loopbaan in het secundair onderwijs. Je vraagt beter 'Hoe lang ben je naar school geweest?' of 'Op welke leeftijd ben je van school gegaan?'. Beslis pas daarna om te vragen naar diploma's of graden in het hoger en universitair onderwijs.

Respecteer de privacy

Bepaal welke vragen gepast zijn voor vluchtelingen, waarbij je hun privacy respecteert en hun status van vluchteling niet in gevaar brengt. Je vermijdt dus beter om bijvoorbeeld te vragen of ze van plan zijn om in het huidige land te blijven, of ze op zoek zijn naar werk, of ze bereid zijn om de taal van het gastland te

leren. Vraag het niet als je twijfelt! Het is ook belangrijk dat je vluchtelingen voldoende tijd geeft om te antwoorden en om zelf vragen te stellen.

Spreek en luister in de doeltaal

Als er een taal is die jij en de vluchteling gemeen hebben, druk je dan in die taal uit om de communicatie te bevorderen. Je kunt in die taal bijvoorbeeld starten met uit te leggen waarmee je bezig bent en waarom je het doet. Als je geen taal deelt en de vluchteling is een beginner in de doeltaal, probeer in die taal dan alles zo bondig en eenvoudig mogelijk te houden. Gebruik daarbij eventueel gebaren en herhaal of paraphraseer je zinnen.

Goeiedag! Ik ben _____ en ik ben vrijwilliger. Ik wil je helpen met het Nederlands.

Begin met heel eenvoudige vragen. Diep de conversatie verder uit als je doorhebt in welke mate de vluchteling de taal kan begrijpen en spreken. Ga vraag per vraag te werk. Gebruik jezelf eventueel als voorbeeld:

Mijn naam is _____. Wie ben jij? Wat is jouw naam?

Ik kom uit _____. Waar kom jij vandaan?

Ik spreek _____ en een beetje _____. Welke talen spreek jij?

Gebruik afbeeldingen om de communicatie te ondersteunen

Als je nog niet zeker bent van de spreek- en luistervaardigheden van de vluchteling in de doeltaal, kun je eenvoudige afbeeldingen gebruiken over alledaagse onderwerpen. Plaats de afbeeldingen in de context en stel open vragen om de communicatie op gang te brengen. Zo ontdek je sneller de vaardigheden van de vluchtelingen. Bijvoorbeeld:

Dit is een markt/school enz. Wat zie je? Wat gebeurt er hier op deze prent?

Hoe noemen we dit in het Nederlands?

Kun je vertellen over/een beschrijving geven van _____?

Stel dringende prioriteiten vast

Stel de vluchtelingen een paar eenvoudige vragen over henzelf en hun leerprioriteiten. Illustreer je vragen eventueel met afbeeldingen van alledaagse basisbehoeften zoals voedsel, kleding, gezondheid en medicatie, informatie en advies, onderwijs en opleiding enz.

Check de beschikbaarheid

Het kan nuttig zijn om de beschikbaarheid van de vluchtelingen na te gaan en te checken of ze eventueel specifieke ondersteuning wensen bij de taalactiviteiten. Zo zullen sommige ouders/verzorgers enkel de coaching kunnen bijwonen als er kinderopvang is of wanneer de kinderen bij hen kunnen blijven.

Gebruik afbeeldingen

In kranten en tijdschriften vind je talloze prenten om je eigen beeldbank aan te leggen, een zeer nuttige bron aan lesmateriaal. Gebruik evenwel uitsluitend materiaal (foto's, afbeeldingen) dat je gratis kunt downloaden en delen. Sommige afbeeldingen zijn wel gratis, maar je moet je vooraf registreren om ze te kunnen downloaden.

Bij beginners start je best met echte voorwerpen of afbeeldingen die slechts op één onderwerp betrekking hebben, zodat er geen twijfel mogelijk is over hun betekenis.

Houd altijd rekening met de interculturele dimensie en vermijd afbeeldingen die vluchtelingen met diverse culturele en religieuze achtergronden zouden kunnen beledigen of afschrikken.

Zie ook Tool 22 *Afbeeldingen en 'realia' selecteren voor taalactiviteiten* voor meer informatie over het verzamelen en gebruiken van afbeeldingen en voorwerpen.